

REGISTER VAN BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN
(art. 21 Monumentenwet)

Gemeente: Vlagtwedde

Plaats: Bourtange

Provincie: Groningen

DE MINISTER VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK
EN DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING EN RUIMTELIJKE ORDENING

Overwegende, dat het dorp Bourtange, gemeente Vlagtwedde, een voorbeeld is van een bijzonder historische stedenbouwkundige structuur;

Gelet op artikel 20 van de Monumentenwet;

Gehoord de Monumentenraad, de raad van de gemeente Vlagtwedde, Gedeputeerde Staten van Groningen en de Rijksplanologische Commissie;

B E S L U I T E N :

Het gebied in de gemeente Vlagtwedde zoals is aangegeven op de bij deze beschikking behorende tekening nr. 170 en zoals omschreven in de toelichting bij deze beschikking, aan te wijzen als dorpsgezicht in de zin van artikel 20 van de Monumentenwet.

Van deze beschikking, waarvan mededeling zal worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant, zal afschrift worden gezonden aan de Monumentenraad, de raad van de gemeente Vlagtwedde, Gedeputeerde Staten van Groningen en de Rijksplanologische Commissie.

DE MINISTER VAN CULTUUR, RECREATIE
EN MAATSCHAPPELIJK WERK, a.i.

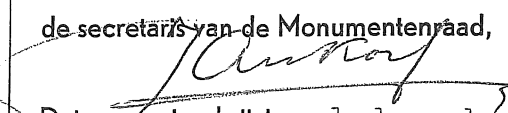
Dr. G.H. Veringa.

DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING
EN RUIMTELIJKE ORDENING,

Ir. W.F. Schut.

Beschikking van: 7 september 1967
Ministerie: van Cultuur, Recreatie en
Maatschappelijk Werk
Afdeling: O.K.N.
Nr.: 136905

Overeenkomstig het oorspronkelijke,
de secretaris van de Monumentenraad,

Datum van inschrijving: 1 december 1967.

REGISTER VAN BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN
(art. 21 Monumentenwet)

TOELICHTING; bij de beschikking tot aanwijzing van een beschermd dorps gezicht in

Bourtange Gemeente: Vlagtwedde

Het beschermde dorpsgezicht omvat het op de bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg tek. nr. 170) door een stip-pellijn omgrensde gebied.

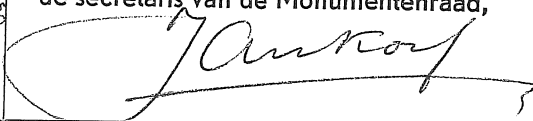
In 1593 werd op een smalle zandrug in het moerasgebied van het aloude Westerwolde de vesting Bourtange voltooid. Gelegen aan de hoofdweg van Winschoten naar Westfalen speelde de door grachten omgeven vijfhoekig gebastioneerde vesting in de 17de en 18de eeuw als verdedigingswerk op de grens met Duitsland een belangrijke rol. Door opdroging van de moerassen aan het einde van de 18de eeuw en het begin van de 19de eeuw nam de sterkte evenwel zo in betekenis af, dat in 1851 de vesting als verdedigingswerk werd opgeheven. De plaats kreeg een burgerlijke bestemming en de Legeringsgebouwen werden gewijzigd tot woonsteden voor de zich daar vestigende boeren en ambachtslieden. Omstreeks die tijd is een aantal grachten gedempt en is de omwalling vrijwel geheel verdwenen. Van de oorspronkelijke regelmatig gebastioneerde vijfhoek, die aan de Munsterense kant nog was voorzien van een kroonwerk en twee hoornwerken, zijn fragmenten overgebleven. Duidelijk is de gebastioneerde aanleg ook thans nog in een gedeelte van de Vestinggracht, die aan de noordwestzijde de buitenste omgrachting vormde, zichtbaar. De dichtgeworpen grachten zijn vooral in de noordoostelijk aangrenzende weilanden goed te onderscheiden. Voorts blijkt uit de verkaveling de grootte van het vroegere verdedigingswerk.

Goed bewaard gebleven is evenwel de ruimtelijke indeling van de bewoningskern, die bestaat uit een vijfzijdig pleintje, thans Marktpluin geheten, en een aantal van daaruit radiaal gerichte straatjes, die onderling door dwarswegjes zijn verbonden. Zowel het profiel als de in patroon gelegde zwerfkeienverharding is vrijwel ongeschonden. Naast de indeling van de bewoonde kern zijn voor het oudheidkundige karakter van belang de panden Marktpluin 4, het z.g. "Commandeurshuis", Marktpluin 6, de voormalige Ma-joorwoning, voorzien van een ankerdatering 1647 en Marktpluin 5-7, de vroegere militaire bakkerij, in ankers gedateerd 1661. Ook de boombeplanting met linden op de Markt is voor het aspect van betekenis. Reeds in de 17de eeuw kwam op dezelfde plaats een beplanting voor.

Hoewel Bourtange zich niet meer als belangrijk bolwerk in het voormalig moerasgebied manifesteert, blijkt toch uit het patroon van de aanleg de eertijds aanwezige beslotenheid. Historisch gezien is de plaats van betekenis aangezien vrijwel nergens in Nederland de ruimtelijke structuur van de bewoningskern van soortgelijke fortificaties bewaard is gebleven.

Behoort bij de beschikking van de Ministers van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van
7 september 1967
Afdeling: O.K.N. Nr.: 136905

Overeenkomstig het oorspronkelijke,
de secretaris van de Monumentenraad,

REGISTER VAN BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN
(art. 21 Monumentenwet)

TOELICHTING; bij de beschikking tot aanwijzing van een beschermd dorps gezicht in

Bourtange Gemeente: Vlagtwedde

Het is derhalve van algemeen belang dat het behoud van deze bijzondere situatie in de toekomst wordt gewaarborgd op grond van een bescherming krachtens artikel 20 van de Monumentenwet. Bij de omgrenzing van het beschermde gebied is rekening gehouden met de plannen van de "Werkgroep" "Reconstructie Vesting Bourtange" die voor het herstel van de vesting door het gemeentebestuur in het leven is geroepen.

Behoort bij de beschikking van de Ministers van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van Afdeling: 7 september 1967 O.K.N. Nr.: 136905

Overeenkomstig het oorspronkelijke, de secretaris van de Monumentenraad,

